

Водночас метою веб-ресурсу органу місцевого самоврядування має бути не тільки поширення інформації, а й взаємодія з населенням інтерактивними засобами (зокрема шляхом проведення онлайн-обговорення проектів рішень місцевих рад, опитувань громадської думки щодо питань, які становлять суспільний інтерес (перейменування географічних об'єктів на виконання закону про декомунізацію), можливості запису на особистий прийом в онлайн-режимі тощо). Такі способи комунікації також, на жаль, мають свої обмеження через характеристики аудиторії активних користувачів мережі Інтернет, наприклад, через низький рівень комп'ютерної грамотності осіб похилого віку. Для таких категорій осіб треба створити можливості для подолання комп'ютерної безграмотності, а відповідний контент має враховувати різний рівень комп'ютерної грамотності його споживачів.

Таким чином, комплексний підхід до проблеми представництва органів місцевого самоврядування в мережі Інтернет у недалекій перспективі здатний забезпечити значно ефективнішу реалізацію принципу гласності, проте вирішення таких завдань має проводитися в комплексі з реформою децентралізації державного управління та розбудовою системи електронного врядування в загальнодержавному масштабі.

Станіслав Дем'янюк

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

МІСЦЕВА ІНІЦІАТИВА ЯК ФОРМА БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ: ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Прийняття 21 травня 1997 р. Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» стало справжнім проривом у правовому забезпеченні місцевого самоврядування в нашій державі. Цим нормативно-правовим актом було введено нову для української юридичної науки категорію — місцеву ініціативу (далі — МІ), яка є виявом безпосередньої демократії.

Текст Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування щодо права участі громадян у діяльності органів місцевого самоврядування свідчить, що Європейське Співтовариство вважає необхідним забезпечення можливості громадян брати безпосередню участь в управлінні загальносуспільними справами [1]. Своєю чергою, ратифікувавши 15 липня 1997 р. саму Хартію, Україна прийняла ці умови.

Згідно зі ст. 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», «члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування» [2], тобто члени територіальної громади можуть

вирішувати локальні питання шляхом спонукання органів місцевого самоврядування до прийняття бажаного рішення.

Як форма прямої демократії, МІ має свої особливості: можливість її реалізації обмежується територією розташування територіальної громади та встановленням мінімальної кількості учасників; коло питань, що віднесені до відання місцевої ради, є досить широким; рівень правового регулювання процедури її реалізації — підзаконні акти; мета — безпосереднє народне стимулювання прийняття загальнообов'язкового рішення.

Ч. 3 ст. 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлює, що МІ підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи. Також зберігається публічний характер діяльності уповноваженого органу, що виражається у встановленому обов'язку обнародувати прийняте рішення [2]. Це забезпечує дотримання принципу прозорості стосовно цієї процедури.

Основним положенням, що встановлює процедурні аспекти МІ, є ч. 2 ст. 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», де сказано, що процедура визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [2].

На жаль, українське законодавство у сфері реалізації МІ не встановлює єдиних умов. Хоча певні норми, які стосуються цього питання, наявні, конкретного механізму немає, що призводить до відмінних процедур реалізації права на МІ. У такому разі вважаємо за доцільне розглянути конкретні норми місцевих статутів, які регулюють це питання.

Так, у ч. 2 ст. 28 Статуту територіальної громади міста Луцька (далі — СтЛу) вказано, що МІ — це «викладена в письмовій формі пропозиція про необхідність розгляду міською радою питання і ухвалення рішення або внесення в міську раду проекту нормативно-правового акта з питань, віднесених до її повноважень». Внесення здійснює лише ініціативна група у складі не менше як 5 осіб (ч. 3 ст. 28 СтЛу) [3].

Вивчаючи норми СтЛу, помічаємо, що першим кроком для внесення МІ у м. Луцьку є створення ініціативної групи. За цим фактом складають заяву, яка реєструється в міській раді та повинна містити відомості про ініціативну групу та мету її створення тощо. Після реєстрації заяви ініціативна група проводить збори громадян за місцем проживання з питань МІ, на яких обов'язкова присутність не менше ніж 30 громадян-членів територіальної громади міста, які досягли 18 років [3]. На зборах приймають відповідне рішення більшістю голосів та складають протокол, який подається в міську раду разом із списком громадян, які були присутні на зборах із зазначенням їх місця проживання.

Згодом, не пізніше ніж через 7 днів, це подання доручається розглянути відповідній депутатській комісії для його підготовки до розгляду на сесії міської ради. Після розгляду цього питання (засідання відбувається за присутності членів ініціативної групи) рішення публікується у встановленому порядку не пізніше 10 днів після його прийняття [3]. Усе разом вказує на те, що всі вимоги, передбачені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», дотримані.

Дещо інша процедура внесення МІ передбачена у ст. 24 Статуту територіальної громади міста Львова. Вона розпочинається оформленням підписних листів про підтримання

ініціативи не менше як 10 тисячами жителів, на кожному такому листі має бути наведено текст місцевої ініціативи, а жителі поряд із своїм підписом зазначають своє місце проживання та номер паспорта. Поряд із цим ініціатива міського осередку політичної партії, іншого всеукраїнського об'єднання громадян, зареєстрованих належним чином, трудового колективу підприємства, установи чи організації незалежно від форми власності, з чисельністю працюючих не менше ніж 200 осіб засвідчується протоколом загальних зборів, підписаним головою та секретарем зборів. Розгляд МІ відбувається на черговому засіданні Львівської міської ради з обов'язковою участю членів ініціативної групи. Якщо подання було внесено на ім'я міського голови — воно розглядається першочергово. Прийняте рішення повинно бути донесеним до членів громади не пізніше як у 10-денний строк [4].

Отже, на підставі двох статутів територіальних громад можна зробити висновок, що процедури реалізації МІ значно відрізняються. Відповідно, попри існування певного механізму реалізації права МІ, потрібно все-таки дещо вдосконалити його шляхом уніфікації чинного законодавства України.

Ми схилиємося до думки, що для досягнення цього в усіх адміністративно-територіальних одиницях та гарантування прав громадян на участь в управлінні державними і громадськими справами конкретний механізм реалізації МІ повинен бути визначений законом. Тому, на нашу думку, у законі потрібно вказати кількість підписів жителів адміністративно-територіальної одиниці, необхідну для легітимності МІ; встановити мінімальну кількість членів ініціативної групи; визначити певні строки, протягом яких

повинна бути втілена в життя окрема стадія МІ. Вважаємо, що попередня реєстрація ініціативної групи з приводу здійснення МІ у місцевій раді ускладнює механізм її реалізації через його бюрократизацію.

Якщо стосовно строків не уникнути їх чіткого визначення, то, встановлюючи необхідну кількість підписів, можна піти такими шляхами: диференціювати кількість підписів відповідно до чисельності місцевого населення: для великих міст — більшу кількість підписів, тоді як для міст із меншою кількістю населення — менший обсяг підписів; використовувати пропорційний принцип — встановити кількість, рівну певній частині населення, наприклад, 0,5–1 % від усієї чисельності членів територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_946/para2#n2. — Назва з екрана.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170 (з наступ. змін та доп.).
3. Статут територіальної громади міста Луцька [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.lutskrada.gov.ua/city-charter. — Назва з екрана.
4. Статут територіальної громади міста Львова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: ngo.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2253:—e—&catid=29:s-&Itemid=27. — Назва з екрана.